

TGM

VOLNĚ ZPRACOVÁNO PODLE LITERATURY
PROF. DR. T. JÍLKEM

NÁKLAD • 250

K 1 • RUINY

Jako ve sporu o pravost rukopisů Královéhradeckého a Zelenohorského tak neváhal Masaryk čelit českému veřejnému mínění roku 1899, když byl obviněn a odsouzen žid Leopold Hilšner pro domnělé rituální zavraždění křesťanské dívky.

Mohutný vliv Masarykova realismu zachvátil nejen českou, ale i mladou slovenskou inteligenci, vyškolenou Masarykovými přednáškami v Praze. Jeho realističtí žáci v čele s Pavlem Blahem, Vavrem Šrobárem a Milanem Hodžou založili roku 1898 měsíčník "Hlas", pěstující těsnou kulturní spolupráci Čechů a Slováků.

Masaryk vychovává k důkladnému poznání slovanského světa v jeho minulosti a přítomnosti po stránce duchovní i hmotné kultury. Podle Masaryka musí se poznávat nejen to, co Slovany spojuje, nýbrž i to, co je dělí. Svým vědeckým realismem slovanství zachytí mládež českou, slovenskou, slovinskou, chorvátskou, srbskou i bulharskou a získá stoupence i mezi pokrokovými Rusy a Poláky.

Problém největšího praktického dosahu, k jehož výkladu, zdůvodnění a obhájení Masaryk rýšpěl a jehož se stal výrazným mluvčím a obhájcem v evropské civilizaci, byl problém demokracie. Vedle menších statik je to jeden ze závěrečných problémů " Ruska a Evropy ", kde o demokracii uvažuje jednak jako o protikladu k theokracii, jednak o jejím poměru k revoluci, propojuje dále její uplatnění v " Nové Evropě " a je též stěžejním problémem " Světové revoluce ". Masaryk zdůvodňuje demokracii eticky (humanitou), popřípadě také metafyzicky a nábožensky (nesmrtelností lidské duše), obhajuje její individualistický ráz a zároveň její uskutečnitelnost i v socialismu, ovšem reformním, rozšiřuje její pojem nejen na politiku, nýbrž i na život hospodářský a sociální a chápe ji jako organickou, srovnatelnou složku moderního, vědeckého názoru na svět a život a stanoví některé její základní podmínky a záruky. Obhajuje ji proti jiným politickým soustavám, zejména proti komunismu, a posléze proti fašismu.

Ve svém spisu " Světová revoluce " v poslední kapitole " Demokracie a humanita " končí lapidární větou: " Ježíš, ne Caesar, opakují, toť smysl našich dějin a demokracie. " Na jiném místě říká: " Nejhlubší argument pro demokracii je víra v člověka, v jeho hodnotu, v jeho duchovnost a nesmrtelnou duši: to je pravá metafyzická rovnost. Ethicky je demokracie zdůvodněna jako politické uskutečňování lásky k bližnímu. Věčné věčnému nemůže být lhostejné, věčné nemůže věčného zneužívat, nemůže ho vykořisťovat a znásilňovat. Demokracie pravá, založená na lásce a úctě k bližnímu a k bližním všem, je uskutečňováním řádu Božího na zemi. "

Masarykův realismus se stával znenáhla se svým orgánem " Časem " hnutím nejen kulturním, nýbrž i politickým. Jeho stoupenci se sdružili roku 1900 v Českou stranu lidovou /realistickou/. Roku 1905 byla posílena o pokrokovou skupinu časopisu " Osvěta lidu " a přejmenována na " Českou stranu pokrokovou ". Když pak dědictvím, Masarykem podporované, vy-mohlo roku 1907 v Rakousku zavedení všeobecného, přímého, rovného a tajného hlasovacího práva, získal i Masaryk na Va-lašsku za podpory sociálních demokratů poslanceký mandát.

Habsburská monarchie prohlásila roku 1908 anexi Bosny a Hercegoviny. Aby tento čin ospravedlnila, uspořádala rakousko - uherské diplomacie v letech 1909 - 1911 pověstné procesy v Zábřehu a ve Vídni, jimiž obvinila vůdčí chorvátské politiky z velezrady. Po zevrubném prostudování celého soudního materiálu usvědčil Masaryk rakousko - uherskou diplomacii, že domněle průkazné dokumenty proti jihoslovanským

Jako ve sporu o pravost rukopisů Královéhradeckého a Zelenohorského tak neváhal Masaryk čelit českému veřejnému mínění roku 1899, když byl obviněn a odsouzen žid Leopold Hiláner pro domnělé rituální zavraždění křesťanské dívky.

Mahutný vliv Masarykova realismu zachvátil nejen českou, ale i mladou slovenskou inteligenci, vyškolenou Masarykovými přednáškami v Praze. Jeho realističtí žáci v čele s Pavlem Blahem, Vavrem Šrobárem a Milanem Hodžou založili roku 1898 měsíčník "Hlas", pěstující těsnou kulturní spolupráci Čechů a Slováků.

Masaryk vychovává k důkladnému poznání slovanského světa v jeho minulosti a přítomnosti po stránce duchovní i hmotné kultury. Podle Masaryka musí se poznávat nejen to, co Slované spojuje, nýbrž i to, co je dělí. Svým vědeckým realismem slovanství zachytí mládež českou, slovenskou, slovinskou, chorvatskou, srbskou i bulharskou a získá stoupence i mezi pokrokovými Rusy a Poláky.

Problém největšího praktického dosahu, k jehož výkladu, zdůvodnění a obhájení Masaryk rýspěl a jehož se stal výrazným mluvčím a obhájcem v evropské civilizaci, byl problém demokracie. Vedle menších statí je to jeden ze závěrečných problémů " Ruska a Evropy ", kde o demokracii uvažuje jednak jako o protikladu k theokracii, jednak o jejím poměru k revoluci, propojuje dále její uplatnění v " Nové Evropě " a je též stěžejním problémem " Světové revoluce ". Masaryk zdůvodňuje demokracii eticky (humanitou), popřípadě také metafyzicky a nábožensky (nesmrtelností lidské duše), obhájí její individualistický ráz a zároveň její uskutečnitelnost i v socialismu, avšak reformním, rozšiřuje její pojem nejen na politiku, nýbrž i na život hospodářský a sociální a chápe ji jako organickou, sourodou složku moderního, vědeckého názoru na svět a život a stanoví některé její základní podmínky a záruky. Obhájí ji proti jiným politickým soustavám, zejména proti komunismu, a posléze proti fašismu.

Ve svém spisu " Světová revoluce " v poslední kapitole " Demokracie a humanita " končí lapidární větou: " Ježíš, ne Caesar, opakují, toť smysl našich dějin a demokracie. " Na jiném místě říká: " Nejhlubší argument pro demokracii je víra v člověka, v jeho hodnotu, v jeho duchovnost a nesmrtelnou duši: to je pravá metafyzická rovnost. Ethicky je demokracie zdůvodněna jako politické uskutečňování lásky k bližnímu. Věčné věčnému nemůže být lhostejné, věčné nemůže věčného zneužívat, nemůže ho vykořisťovat a znásilňovat. Demokracie pravá, založená na lásce a úctě k bližnímu a k bližním všem, je uskutečňováním řádu Božího na zemi. "

Masarykův realismus se stával znenáhla se svým orgánem " Časem " hnutím nejen kulturním, nýbrž i politickým. Jeho stoupenci se sdružili roku 1900 v Českou stranu lidovou /realistickou/. Roku 1905 byla posílena o pokrokovou skupinu časopisu " Osvěta lidu " a přejmenována na " Českou stranu pokrokovou ". Když pak dědictvo, Masarykem podporované, vy-mohlo roku 1907 v Rakousku zavedení všeobecného, přímého, rovného a tajného hlasovacího práva, získal i Masaryk na Vavřinskou za podpory sociálních demokratů poslancek mandát.

Habsburská monarchie prohlásila roku 1908 anexi Bosny a Hercegoviny. Aby tento čin ospravedlnila, uspořádala rakousko - uherské diplomacie v letech 1909 - 1911 pověstné procesy v Zábřehu a ve Vídni, jimiž obvinila vůdčí chorvatské politiky z velezrady. Po zevrubném prostudování celého soudního materiálu usvědčil Masaryk rakousko - uherskou diplomacii, že domněle průkazné dokumenty proti jihoslovanským

" velezrádcům " jsou její vlasní padělky. Po těchto velezrádných procesech se následný Masaryk vnitřně rozešel s Rakousko - Uherskem nesmiřitelně.

Při vzplanutí 1. světové války se Masaryk postavil do čela našeho zahraničního odboje proti Rakousko - Uhersku. V prosinci roku 1914 opouští s mladší dcerou Olgou svou vlast a míří do Itálie, tehdy ještě neutrální. V lednu 1915 přesídlil Masaryk do Ženevy a zde začal s finanční podporou amerických Čechů plánovitě organizovat československé zahraniční akce. V září 1915 přibyl do Paříže dr. E. Beneš, jenž se pak stal nejbližším Masarykovým spolupracovníkem. Beneš zůstal v Paříži, vojenské centrum dohodových mocností, Masaryk přesídlil do Londýna, kde přednáškami i novinářskými články zpracovával anglické veřejné mínění samostatného Československa.

Revoluce, jež vypukla v Rusku v únoru 1917, umožnila postavit z našich zajatců na Rusi velký armádní sbor. Aby tato akce proběhla úspěšně, přesídlil Masaryk v květnu 1917 z Anglie do Ruska. Využiv propagačně slavného boje československé brigády dne 2. července 1917 u Zborova, dosáhl uznání našich ruských dobrovolníků za spojeneckou armádu. Když se pak po říjnové revoluci v roce 1917 začala rozpadat ruská fronta, Masaryk usiloval o to, aby československé legie zůstali vůdci vnitřnímu vývoji ruské bolševické revoluce přísně neutrální a aby byl převezen do Francie, na jejímž bojišti se očekávalo vojenské rozhodnutí celé války.

Na jaře 1918 odjel Masaryk z Ruska přes Sibiř, Japonsko a Tichý oceán do Spojených států amerických, jež se staly po vyřazení Ruska z válečné koalice dohodových mocností rozhodující. Bylo tam třeba jednak sjednotit severoamerické Čechy a Slováky na společném programu, jednak získat i veřejné mínění amerického lidu pro myšlenku Československého státu. Dohodou se Slováky, podepsanou 30. června 1918, byla Slovákům v budoucím Československu slíbena značná míra samosprávy. Masaryk také v červnu přednesl osobně československý program prezidentovi USA W. Wilsonovi. Příímým důsledkem Masarykovy severoamerické kampaně bylo, že dne 18. října 1918 prezident Wilson odpověděl na nabídku rakousko-uherské kapitulace prohlášením, že je nutno přiznati Čechoslovákům a Jihoslovánům právo, aby sami rozhodli, chtějí-li v habsburské monarchii setrvat či nikoli. Logickým důsledkem těchto akcí byl nekrvavý převrat v Praze, kdy 28. října 1918 převzal český lid po krátkém odporu pražské vojenské posádky vládu do svých rukou.

Pražská revoluční vláda právem označila ve svém provolání z 28. října 1918 Masaryka a Wilsona za osvoboditele československého lidu a revoluční Národní shromáždění zvolilo Masaryka 14. listopadu jednomyslně prezidentem Československé republiky. Masaryk vraceje se ze Spojených států přes Anglii, Francii a Itálii vykonal ve všech těchto spojeneckých státech oficiální návštěvy a přehlídky našich zahraničních vojsk a stanul 20. 12. 1918 v Horním Dvořišti na svobodné československé půdě 21. 12. uvítala prvního prezidenta Praha. Staří i mladí účastníci tohoto jásavého a nepopsatelně povznášejícího shledání prožili tehdy jeden z nejkrásnějších dnů svého života.

Jako první prezident nově založeného státu byl si Masaryk plně vědom celé váhy odpovědnosti svého úřadu a plnil všechny své povinnosti s příkladnou svědomitostí. Zvláště horlivě sledoval zahraniční politiku, snaže se svými hojnými styky s cizími státníky a vůdčími osobnostmi zabezpečit naší republice mezinárodní uznání a ochranu. Byl roku 1934 po čtvrté zvolen téměř jednomyslně prezidentem, Masaryk vážně onemocněl ochrnutím ruky i nohy, takže se odhodlal při své svědomitosti

v chápání a výkonu všech funkcí hlavy státu dne 14. prosince 1935 ke složení svého prezidentského úřadu. Flaně. uspokojen volbou svého oddaného žáka a kandidáta, ministra zahraničí dr. Edvarda Beneše, za svého nástupce, přesídlil se slovy: " Budu se na vás ještě chvíli dívatí, jak to dovedete " do svého lánského zátíší. Počátkem září 1937 byl upoután těžkou nemocí na lůžko a k ránu 14. září přes všemožnou lékařskou péči po dvoudenní bezbolestné agonii umírá.

Balzamové ostatky Masarykovy byly převezeny na Pražský hrad a tam vystaveny. 21. září 1937 dopoledne se Praha rozloučila s velkým mrtvým, a navečer téhož dne spočinulo jeho tělo po boku jeho věrné choti v prostém hrobě na lánském hřbitově k věčnému odpočinku.

/ Volně zpracováno podle literatury prof. dr. T. Jílkem /